

Žene u crnom

Beograd, Jug Bogdanova 18
email: office@zeneucrnom.org

tel/fax 011 2623225
www.zeneucrnom.org

Aktivnosti Žena u crnom 2020. godine - kvantitativni prikaz

U ovom periodu smanjen je obim aktivnosti zbog pandemije virusa kovid 19, pre svega tokom vanrednog stanja. Odmah nakon ukidanja vanrednog stanja (6. maj 2020.), nastavile smo sa aktivnostima 'uživo' i donosimo vrlo sažet kvantitativan pregled, a ukoliko vas zanimaju opširnije informacije, možete ih naći na našem web-sajtu www.zeneucrnom.org ili nam se obratite putem mail: office@zeneucrnom.org

Ulične akcije – 23

- Komemoracije/obeležavanje važnih datuma zločina počinjenih u naše ime, kao i drugih zločina nad civilnim stanovništvom, tokom i nakon ratova – 9
- Feminističke, antifašističke, antiratne, antirasističke, antimilitarističke – 14

U ovim akcijama učestvovalo je oko **450** osoba.

Suočavanje s prošlošću/tranziciona pravda – feministički pristup

Posećivanje mesta zločina počinjenih u naše ime, kao i drugih zločina protiv civilnog stanovništva počinjenih tokom i nakon rata na prostoru bivše Jugoslavije: 12 poseta (Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Srbija) i to u sledećim mestima - hronološki prikaz: Vukovar, januar; Srebrenica/Potočari i Prijepolje - februar; Beograd – april; Foča, Đulići, Tuzla - jun; Srebrenica, jul; Lučani – jul i avgust; Sjeverin i Topčider/Beograd – oktobar.

kažnjivost zločina – put do pravednog mira: Praćenje suđenja pred Specijalnim sudom za ratne zločine, Beograd

Pratile smo četiri (**4**) predmeta, ukupno dvadeset (**20**) ročišta za sledeće zločine počinjene na teritoriji BiH (Kravica/Srebrenica, Kalinovik i Brčko; Štrpci, Srbija. Zbog epidemiološke situacije ročišta su često otkazivana.

Umetnički angažman u suočavanju s prošlošću/tranzicionoj pravdi

U ovom periodu nastavljena je praksa zajedničkog rada i saradnje umetničkih kolektiva, profesionalnih pozorišta, umetnica/ka angažovanih na umetničkom oblikovanju otpora ratu, ratnim zločina, represiji, kršenju ljudskih prava. Tokom ovog perioda organizovani su sledeći događaji:

“*Devedesete: rečnik migracija u Srbiji*” – izložba u Muzeju Jugoslavije u Beogradu, organizovana u šest celina i u jednoj od njih ‘*Aktivističke umetničke inicijative*’ prikazane su mreže solidarnosti i u okviru ovog ciklusa Žene u crnom i Škart su predstavili su umetničko-aktivistički rad ‘*Dostojanstvo-Solidarnost-Internacionalizam*’ u izbegličkim kampovima (u Srbiji tokom 90-ih); u obilasku izložbe 6. februara, bilo je desetak aktivistkinja: iz Hrvatske, Španije i Srbije. *Beograd, 8. mart* „*Mir sa ženskim licem*“ – izložba u Galeriji Inicijative mladih za ljudska prava/YIHR u organizaciji fondacije ZDF (Beograd i Sarajevo), 'Lara' Bijeljina, 'Horizonti' Tuzla, ŽUC i YIHR Beograd). Osmišljavanje uličnih akcija - radni sastanci sa umetničkim kolektivima Škart, Dah teatar iz Beograda, Art klinika iz Novog Sada itd.

Video aktivizam: tranziciona pravda - feministički pristup

Grupa za video aktivizam ŽUC-a realizovala je u ovom periodu osam **(8)** dokumentarnih filmova:

Dokumentarni filmovi o uličnim akcijama **(4)**: 8. mart ('Feminizam napred, patrijarhat nazad!'); 11. jul ('Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici'); 9. novembar ('Stop fašizmu'); 6. decembar ('Stop ubijanju žena').

Ženski sud – feministički pristup pravdi - doku-film o Ženskom sudu/ŽS održanom u Sarajevu (7.-10. maja 2015.); u režiji Filipa Markovinovića, produkciji Žena u crnom (2016.); do sada je film preveden na 11 jezika a u ovom periodu preveden je i : slovenački ('*Žensko sodišče – feministični pristop pravičnosti*'); i poljski ('*Sad Kobiocy – feministyczne podejscie do sprawiedliwosci*').

„**Svenka**“ – dokumentarni film o psiholingvistkinji, profesorki emerita Svenki Savić (*45 minuta*), scenario i režija *Fahrudin Kladničanin*, snimatelj *Neđo Gavrić*, montaža *Marija Arandžević*. Film je takođe preveden i titlovan na engleskom.

(*Video materijale mogu se naći na kanalu Žena u crnom, na youtube.com*)

Ženski sud - feministički pristup pravdi

Prvi **Ženski sud/ŽS** na teritoriji Evrope, održan je u Sarajevu, maja 2015. godine, u organizaciji 10 ženskih grupa sa prostora bivše Jugoslavije. ŽUC je koordinirao petogodišnji proces organizovanja, kao i nastavak procesa ŽS (mreža svedokinja ŽS, regionalni susreti, javne prezentacije ŽS; solidarne majke za mir, feministička etika brige itd. Tokom 2020. realizovane su sledeće aktivnosti:

Javne prezentacije ŽS: Ljubljana, 25. februar, Fakultet društvenih nauka Univerziteta u Ljubljani (Fakultet za socialno delo Univerze v Ljubljani), u prisustvu **200** studenata/kinja.

Međunarodni nivo – Rim, 15. februar, Međunarodni susret: Istina žena – iskustva i prakse feminističkog pristupa pravdi; susretu je prisustvovala oko **70** žena: aktivistkinje Mreže Žena u crnom iz Italije, Španije, Srbije (Staća Zajović), kao i druge feminističke aktivistkinje, naučnice iz cele Italije.

Feministička etika brige i odgovornosti – četiri (4) solidarne posete svedokinjama na ŽS (25. i 26. januar i 10. jun Tuzla, BiH; Leskovac/Srbija, 21. oktobar; Pljevlja/Crna Gora, 23. oktobar; Zrenjanin/Srbija, 29. decembar).

Praćenje suđenja na Specijalnom suđenju za ratne zločine u Beogradu - zajedno sa srodnicama ubijenih suđenja, svedokinjama na ŽS pratile su aktivistkinje i aktivisti ŽUC-a do marta 2020. a nakon ovog datuma žene iz BiH i Hrvatske, zbog pandemije, više nisu dolazile da prate suđenja.

Mreže, koalicije - uzajamna podrška i solidarnost

Sastanci Mreže ŽUC-a: tri (3) na kojima je učestvovalo ukupno **120** aktivista/kinja:

7, 8. i 9. februar, u Vrnjačkoj Banji - 45 osoba (Srbija, Crne Gore, Bosne i Hercegovine), Hrvatske, Poljske, Španije).

12, 13. i 14. jun, Radmilovac kod Beograda - 32 aktivista/kinja iz desetak gradova Srbije; 'vanredni sastanak' o pandemiji Kovid-19 („*Bauk korone kruži svetom...*“).

17, 18. i 19. septembar u Vrnjačkoj Banji - 43 aktivista/kinja iz 15 gradova (BiH, Crna Gora, Hrvatska, Srbija, SAD); nastavak razgovora o raznim aspektima korone (socio-ekonomskom, političkom, militarističkom...).

Obrazovni i istraživački programi

Istraživanje o reproduktivnim i radnim pravima žena u Srbiji: o uticaju rastućih tendencija klerikalizacije na stavove žena o reproduktivnim pravima i o povezanosti radnog zakonodavstva (radnih prava) i reproduktivnih prava. Istraživanje i istoimena publikacija su predstavljene u sledećim mestima:

Vrnjačka Banja, 17. 9. (43 osobe na sastanku Mreže); Beograd, 29. 9. (6 osoba na konferenciji za štampu u prostorijama ŽUC-u); Kotor, Crna Gora, 25.10. (14 osoba) i Novi Sad, 19.11. (11 osoba). Navedenim prezentacijama prisustvovala su **74** osobe.

“Rastuća klerikalizacija u raznim kontekstima – demokratski i feministički odgovori” – dva radna sastanka koalicija za sekularizam Srbije i Hrvatske: Zagreb, 13. januar i Beograd, 27. januar). Naredni planirani sastanci su otkazani zbog pandemije.

Ženski mirovni aktivizam, Đulići, Bosna i Hercegovina – u okviru ovog obrazovnog programa (odvija se od početka 2016.) održana su tri (3) susreta: 12. mart, 25. jun i 10. decembar na kojima je učestvovalo **56** žena iz desetak mesta sa područja Zvornika, Istočna Bosna.

Feministički diskusioni kružoci – održana su četiri (4) FDK, učestvovalo **55** osoba

20. septembar 2020. – u organizaciji ŽUC-a i Ženske studije i istraživanja iz Novog Sada, održan u prostorijama ŽUC-a, učestvovalo **13** osoba iz **9** gradova Srbije i jedna učesnica iz Crne Gore. Ovaj

FDK bio je posvećen razvoju akademskog programa Ženskih studija i rodni studija kao akademske discipline na Univerzitetima u Beogradu i Novom Sadu.

Kotor, 25. oktobar – u organizaciji *Anima, Kotor, Žena u crnom, Beograd i Akademske inicijative 10, Novi Pazar*; na ovom FDK „Šta da se radi? Crna Gora na raskršću“ bilo je reči o aktuelnoj situaciji nakon izbora 30.8.2020; učestvovalo je **14** osoba (aktivisti/kinje civilnog društva, novinari, članovi akademske zajednice iz Crne Gore i Srbije).

Beograd, FDK 30. oktobra - o izazovima, problemima i dilemama savremene levice; FDK je održan u prostorijama ŽUC-a, učestvovalo je sedam (**7**) osoba (naučnici, aktivisti/kinje civilnog društva).

Novi Sad, 19. novembar - u organizaciji udruženja „Ženske studije i istraživanja“, IZ KRUGA Vojvodina, Novi Sad i Žene u crnom, Beograd održan je u prostorijama udruženja ...IZ KRUGA Vojvodina. Ovaj FDK bio je posvećen feminističkom radu – teorijskom i aktivističkom angažmanu profesorke emerita **Svenke Savić**, koja je juna 2020. godine navršila 80 godina; učestvovalo je **11** osoba.

Beograd/Radmilovac, 14. i 15. decembar „Borbena žalost – Političko disidentstvo i Žene u crnom“, grčke filozofkinje Atene Atanasiju (Agonistic Mourning – Political Dissidence and the Women in Black, Athena Athanasiou, Edinburgh University Press); prevod knjige su objavile Žene u crnom, septembar 2020. Tokom zajedničkog promišljanja o knjizi govorile su akterke i akteri ŽUC-a koji su inspirisali ovaj teorijski rad, aktivistkinje i aktivisti, kao i saradnice/i ŽUC-a. U okviru ovog dela FDK održano je 5 sesija. Takođe su održane sesije: *O aktivnostima ŽUC-a u 2020. godini (Izveštaj i analiza); o planu aktivnosti za naredni period (izazovi, problemi) i evaluacija*. U ovom susretu učestvovalo je **17** aktivista/kinja iz Beograda, Pančeva, Subotice, Zagreba/Hrvatska i Pljevalja/Crna Gora.

Uzajamna podrška – učestvovali smo u aktivnostima srodnih organizacija civilnog društva (predavanja, debate (uglavnom online), konferencije za štampu, promocije itd).

Diskusioni kružoci, predavanja, debate u prostorijama Žena u crnom - “Srede u ŽUC-u”

Praksa redovnih diskusionih kružoka, predavanja i zajedničke refleksije o važnim društvenim i političkim pitanjima u zemlji i svetu, promocije knjiga, projekcije filmova itd. Tokom 2020. održana su **30** događaja u kojima je učestvovalo **410** osoba. U okviru ove aktivnosti, u ovom periodu organizovale smo 3 tematska ciklusa razgovora: *Feministički pristup zdravlju (5 sesija); Zajedničko promišljanje posledica koronavirusa (4 sesije) i 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama (4 sesije)*.

Solidarnost je naša snaga - sa pripadnicama/ima ugroženih i obespravljenih manjinskih zajednica (socijalno-klasni, etničko-rasni, seksualni), građanima/nkama čija su ljudska prava (radna, obrazovna, kulturna), ugrožena.

I Solidarnost sa ratnim izbeglicama sa Bliskog istoka - Žene u crnom su započele 2013. kada smo organizovale solidarne akcije protiv rasističkih napada koji su kulminirali krajem 2013. godine. Tokom 2020. organizovale smo:

Direktne akcije - solidarna pomoć na terenu ima više segmenata i obuhvata:

- **Posete mestima u Beogradu na kojima se nalaze izbeglice** – solidarna pomoć u parkovima u Beogradu, kao i u samoorganizovanim kampovima izbeglica u Beogradu – do marta 2020. Sem toga, nastavljena je praksa solidarne pomoći u vidu posete ŽUC-u izbeglica smeštenih u kampu u Krnjači kod Beograda.
- **Pljevlja, Crna Gora (na granici između Crne Gore i Bosne i Hercegovine)** – posete Otvorenom centru Bona Fide (Mreža ŽUC) koji organizuje pomoć i podršku izbeglicama od 2017. i do sada je više hiljada izbeglica i migranata sa Bliskog istoka prošlo kroz ovaj centar, u kojem mu pružaju humanitarnu pomoć i solidarnu podršku. Tokom 2020. aktivisti/kinje ŽUC su boravile u Pljevljima dva **(2)** puta (*6.-9. januara i 22. i 23. oktobra*), pružajući humanitarnu pomoć i solidarnu podrška Bona Fide u radu sa izbeglicama.
- **Tuzla, Bosna i Hercegovina** - izbeglice sa Bliskog istoka, ali i iz severne Afrike, su počele juna 2018. da pristižu u ovaj grad iz pravca Srbije i Crne Gore, kao 'tranzitnom' mestu ka Hrvatskoj. Tokom 2020. godine, aktivista Mreže ŽUC-a iz Tuzle, u ime ŽUC-organizovao **10** akcija humanitarne pomoći i solidarnosti sa izbeglicama u Tuzli: 26. januara, zajedno sa aktivistkinjama ŽUC-a iz Beograda i ženama Srebrenice; 15, 26. i 29. februara; *20. i 24. juna, 7. i 13. jula i 23. oktobra i 12. novembra.*

Pored navedenog, solidarnost sa ratnim izbeglicama Žena u crnom izražavaju i drugim aktivnostima: ulične akcije, saopštenja i izveštaji, internacionalistička solidarnost (kontakti i susreti sa regionalnim i međunarodnim organizacijama – razmena informacija, susreti, osmišljavanje zajedničkih akcija).

II Pravda za Mariju Lukić – praćenje suđenja za seksualno uznemiravanje u Brusu i Kruševcu: Marija Lukić je žrtva seksualnog uznemiravanja počinjenog od strane Milutina Jeličića Jutke, bivšeg predsednika opštine Brus; suđenje je počelo 27. maja 2019. a kasnije je premešteno u Kruševcu. ŽUC je pratio svih osam ročišta, s tim da je veliki broj ročišta bio odložen. Tokom 2020. prisustvovala smo na **6** ročišta (29.1; 21.2; 6.3; 10. i 19. jun i 10. jul kad je optuženom M.J.Jutki izrečena presuda- 3 meseca zatvora.

III Solidarnost sa porodicom Milivojević iz Lučana – praćenje suđenja u Ivanjici - krivični postupak protiv generalnog direktora i još dvojice rukovodilaca fabrike naoružanja “‘Milan Blagojević-Namenska’ iz Lučana. Oni su optuženi da su ‘izvršili teško krivično delo protiv opšte sigurnosti’ jer su 14. jula 2017. godine, nakon eksplozije baruta poginuli radnici Milomir Milojević i Miloško Ignjatović. Suđenje pratimo od početka (novembar 2019.) a tokom 2020. prisustvovala

smo na 5 ročišta (7.2; 11.6; 1.9; 3.11. i 17.12.). Suđenja su praćena stalnim opstrukcijama; zbog pandemije su često odlagana.

IV Solidarnost sa novinarima – pratile smo dva suđenja na sudovima u Beogradu – ukupno 10 ročišta:

Suđenje za paljenje kuće novinara Milana Jovanovića – novinaru (portal Žig info) je 12.12.2018. godine podmetnut požar u kojem mu je izgorela kuća. Bivši predsednik Opštine Grocka Dragoljub Simonović, optužen je da je podstrekavao na paljenje kuće novinara. Suđenje je počelo aprila 2019. a tokom 2020. održano je 6 ročišta. I ovo suđenje je praćeno stalnim opstrukcijama, a zbog pandemije stalno su odlagana.

Suđenje za ubistvo novinara Slavka Ćuruvije - Slavko Ćuruvija, vlasnik i glavni urednik dnevnika "Dnevni telegraf", je ubijen 11. aprila 1999. godine. Suđenje četvorici nekadašnjih pripadnika Resora državne bezbednosti je počelo ponovo, posle pet godina, 2020. godine. Do sada su održana 4 ročišta, a zbog pandemije stalno su odlagana.

V Solidarnost sa aktivistkinjama pandemije korona virusa

Od početka pandemije kovid-19 uspostavile smo razne vidove uzajamne podrške i solidarnosti u okviru Mreže ŽUC-a, od kojih navodimo sledeće:

Solidarne posete/susreti/razmena sa aktivistkinjama - *zajedničko promišljanje o raznim aspektima pandemije: Srbija*: tokom 2020. posetile smo 14 gradova; Istočna Bosna (Đulići) - 3 susreta.

Solidarna podrška aktivistkinjama Mreže ŽUC-a – podela humanitarne pomoći socijalno najugroženijim aktivistkinjama (skromnog obima, u skladu sa mogućnostima).

Izdavačka delatnost – tokom 2020. objavile smo pet (5) publikacija:

Istraživanje o reproduktivnim i radnim pravima žena u Srbiji - Autorke publikacije su profesorke sa odeljenja za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, *Ildiko Erdei i Lidija Radulović*. Publikacija se sastoji od sledećih celina: Predgovor, Istraživanje o reproduktivnim i radnim pravima žena u Srbiji, Analiza empirijskog materijala i Tumačenje rezultata i kontekstualizacija. Publikacija ima 133 stranice, a štampana u 300 primeraka, dizajn je uradila grupa Škart, dok je prelom uradio Studio Čavka.

Atena Atanasiju, Borbena žalost: političko disidentstvo i Žene u crnom

Prevod knjige Athene Athanasiou (*Agonistic Mourning – Political Dissidence and the Women in Black*, Athena Athanasiou, Edinburgh University Press), A. Athanasiou je profesorke na Univerzitetu Panteion (Social Anthropology and Gender Theory at Panteion University of Social and Political Sciences) u Atini, Grčka. Knjiga ima 4 poglavlja, 320 stranica; prevela ju je Ana Imširović, a recenzije su uradile profesorke Džudit Batler/Judith Butler (Univerzitet Berkli/Berkeley, Kalifornija) i Daša Duhaček (Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Beogradu).

Dizajn za knjigu je uradila grupa Škart, a prelom Studio Čavka. Knjiga je objavljena u 500 primeraka.

Videoteka/Žucoteka: grupa za videoaktivizam Žena u crnom

Publikacija donosi popis filmova koje je uradila grupa za videoaktivizam Žena u crnom od novembra 2009. do septembra 2020. godine; video materijali (**320**) su razvrstani u 17 tematskih celina. Publikacija ima 44 stranice, uredila ju je Staša Zajović. Dizajn je uradio Đorđe Balmazović, a prelom Zinaida Marjanović.

Ženska mirovna agenda 2021. – agenda je posvećena 30 godina angažmana Žena u crnom, Beograd, donosi veoma sažet pregled aktivnosti; agenda ima 168 stranica, prelom i dizajn je uradio Studio Čavka.

Kalendar 2021. – fotografije sa uličnih akcija Žena u crnom tokom 2020. godine uradio Srđan Veljović, kalendar ima 26 stranica, prelom i dizajn je uradio Studio Čavka.

Izveštaji – duži:

- **Sastanci Mreže Žena u crnom (februar, jun i septembar) – 150 stranica**
- **Generalni izveštaji o aktivnostima Žena u crnom: (3-77 stranica) i General reports on WIB activities (3-82 pages)**
- **Diskusioni kružoci, debate “Srede u ŽUC-u” – 66 stranica**
- **Solidarnost u doba korone - izveštaji sa terena o posledicama/raznim aspektima pandemije Kovid 19 (19 str.) i Solidarity in the times of Corona virus (16 pag.)**
- **Feministički diskusioni kružoci – 45 stranica**

Navedeni, kao i izveštaji manjeg obima, a nisu navedeni su urađeni na osnovu više stotina stranica transkripata.

- **Vanredno haotično stanje - Pandemija bolesti Kovid-19 i vanredno stanje u Srbiji (8 str.)**
- **Militarizacija u doba korone – Srbija 2020 (9 str.) i Militarization in the times of Corona – Serbia 2020 (10 pag.)**
- **Izveštaji sa suđenja: 24 stranice.**
- **Dosijeji ‘Represija nad braniteljima/braniteljima ljudskih prava’ (br.16 i br.17 -18 str.); i ‘Repression Against Human Rights Defenders’ (18 str.)**
- **Saopštenja, apeli – 29** (suočavanje s prošlošću – odgovornost za ratne zločine, nasilju nad ženama, protiv rata, protiv represije nad političkim neistomišljenicima; nad izbeglicama itd.).

Žene u crnom su 2020. Dobile sledeće priznanje (jul): Povelja PRIJATELJ BOSNE za 2020. godinu. "U znak zahvalnosti za prijateljstvo i izuzetan doprinos očuvanju i afirmaciji multikulturalne, demokratske, suverene Bosne i Hercegovine" dodelilo je Povelju Ženama u crnom, Beograd", navedeno je u obrazloženju udruženja 'Bosfor' iz Sarajeva.

Navedene aktivnosti smo realizovale uz finansijsku podršku:

Global Fund for Women – 25.000,00 \$

Kvinna till Kvinna – 20.466,00 EUR

Rekonstrukcija Ženski Fond – 2.055,760rsd – 17.541,00 EUR

ISCOS EMILIA ROMAGNA ONLUS – 4.726,00 EUR

medica mondiale – 1.420,00 EUR

Ovom prilikom im zahvaljujemo, a pre svega aktivistima/kinjama, umetničkim kolektivima, naučnicama/ama koje su na volonterskoj osnovi doprinele radu Žena u crnom tokom 2020. godine, kao i od početka rada ŽUC-a. Takođe se zahvaljujemo na solidarnoj podršci aktivistkinja Međunarodne mreže Žena u crnom.

Žene u crnom, Beograd, januar 2021.